

Wyrok z dnia 27 lutego 2007 r.

II PK 208/06

Pracodawca odpowiada wobec pracownika za nieuzyskanie przez niego zasiłku przedemerytalnego, jeżeli szkoda jest normalnym skutkiem (art. 361 § 1 k.c.) zaniechania przez pracodawcę poświadczenia okresów pracy w szczególnych warunkach.

Przewodniczący SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lutego 2007 r. sprawy z powództwa Barbary K. przeciwko W. Zakładom Fotochemicznym F. SA w W. o odszkodowanie, na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 lutego 2006 r. [...]

- 1) o d d a ł skargę kasacyjną,
- 2) nie obciążył powódki kosztami postępowania kasacyjnego strony pozwanej.

U z a s a d n i e

W piśmie procesowym z dnia 23 sierpnia 2001 r. powódka Barbara K. rozszerzyła dotychczasowe powództwo o nagrodę za wdrożenie pracy badawczej wnosząc o zasądzenie od pozwanej W. Zakładów Fotochemicznych „F.” SA w likwidacji w W. odszkodowania za utracony zasiłek przedemerytalny. W tym zakresie powoływała się na wystawienie przez pozwanego pracodawcę nieprawidłowego świadectwa pracy z dnia 31 sierpnia 1998 r. (pominięcie w nim informacji o zatrudnieniu w warunkach szczególnych w okresie od 1 stycznia 1983 r. do dnia 31 sierpnia 1998 r. - przez 15 lat i 8 miesięcy), co pozbawiło ją prawa do zasiłku przedemerytalnego. Ponadto wskazywała na to, że nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwanego polegało na niewydaniu jej w dacie rozwiązania z nią stosunku pracy zaświadczenia o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych. Obowiązek wystawienia takiego zaświadczenia ciążył na pracodawcy z mocy § 5 zarządzenia nr 19 Ministra Przemysłu

słu Chemicznego i Lekkiego z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego obowiązującego w dniu rozwiązania z powodką stosunku pracy. Jako podstawę prawną zgłoszonego roszczenia powodka wskazała na art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. Dochodzone odszkodowanie odpowiadało wysokości zasiłku przedemerytalnego za okres od 30 marca 1999 r. do 24 maja 2001 r., którego nie uzyskała z winy pracodawcy.

Wyrokiem z dnia 20 września 2005 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy w Warszawie zasądził od pozwanej Spółki na rzecz powodki kwotę 13.110,20 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 2001 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania oraz kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia. Powódka rozpoczęła pracę u pozwanego (noszącego wówczas nazwę W. Zakłady Fotochemiczne „O.-F.”) w dniu 20 czerwca 1972 r. i kontynuowała ją do 30 września 1977 r. na stanowisku referenta technicznego i specjalisty; 1 października 1977 r. została przeniesiona do Instytutu Przemysłu Organicznego w W., w którym do 31 grudnia 1982 r. kierowała zespołem badawczym w Zakładzie Fotochemii. Z dniem 1 stycznia 1983 r. ponownie podjęła zatrudnienie u pozwanego, które trwało do 31 sierpnia 1998 r. Od 1 stycznia 1983 r. do końca trwania stosunku pracy powodka pracowała w tej samej komórce organizacyjnej, która zmieniała swoje nazwy (Zakładowe Laboratorium Badawcze, Wydział Badawczy, Wydział Badawczo - Wdrożeniowy). Wydział ten dzielił się na robocze zespoły badawcze zwane laboratoriami. Od 1 stycznia 1983 r. do 31 sierpnia 1998 r. powodka była kierownikiem Laboratorium Wyrobu Emulsji (od 1 października 1988 r. pełniła jednocześnie obowiązki zastępcy kierownika Wydziału Badawczo-Wdrożeniowego). Powódka we wskazanym wyżej okresie pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy (poza kilkoma miesiącami 1983 r. kiedy to od 5 września 1983 r. do 31 grudnia 1983 r. pracowała w wymiarze połowy etatu). Kierowała zespołem pięcioosobowym, realizującym należące do niego zadania za pomocą doświadczeń i prób przy użyciu szkodliwych odczynników chemicznych. Przy stosowaniu niektórych z tych odczynników trzeba było używać środków ochronnych. Z dniem 31 sierpnia 1998 r. umowa o pracę powodki uległa rozwiązaniu na skutek wypowiedzenia zmieniającego w części dotyczącej stanowiska pracy w związku z likwidacją Wydziału Badawczo-Wdrożeniowego, w którym powodka była zatrudniona. Po ustaniu stosunku pracy powodka była zarejestrowana w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna z

prawem do zasiłku dla bezrobotnych, który otrzymywała od dnia 22 września 1998 r. do dnia 29 marca 1999 r. Od 30 marca 1999 r. powódka była nadal zarejestrowana jako osoba bezrobotna, ale bez prawa do zasiłku. Na początku 2001 r. powódka dowiedziała się od swoich koleżanek, które zajmowały podobne stanowiska pracy, że otrzymały one świadectwa o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach. Powódka zaś otrzymała świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 1998 r., które mimo znajdującej się w nim rubryki odnośnie wykonywania pracy w warunkach szczególnych, informacji takiej nie zawierało. Powódka pismem z dnia 28 lutego 2001 r. wystąpiła do pozwanego o wydanie jej świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach i w dniu 18 maja 2001 r. otrzymała od pozwanego dwa świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach - jedno obejmujące okres od 1 grudnia 1972 r. do 30 września 1977 r., a drugie obejmujące okres od 1 stycznia 1983 r. do 31 sierpnia 1998 r. Posiadając powyższe świadectwa powódka zwróciła się do dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy o powtórne przeliczenie jej stażu pracy i przyznanie zasiłku przedemerytalnego. Decyzją z dnia 1 czerwca 2001 r. Starosta Powiatu W. odmówił powódce przyznania prawa do zasiłku przedemerytalnego. Decyzją z dnia 25 lipca 2001 r. Wojewoda M. utrzymał zaskarżoną decyzję w mocy. Wyrokiem z dnia 8 lutego 2002 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił zaskarżoną decyzję Wojewody M. oraz decyzję organu pierwszej instancji. Na skutek wznowienia postępowania administracyjnego decyzją z dnia 10 maja 2002 r. Starosta Powiatu W. przyznał powódce prawo do zasiłku przedemerytalnego od dnia 25 maja 2001 r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji uznał, że pozwany w dacie rozwiązania z powódką stosunku pracy miał obowiązek wydania zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach. Obowiązek ten wynikał z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz z wydanego na jego podstawie zarządzenia nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Na podstawie § 5 wskazanego zarządzenia okresy pracy w szczególnych warunkach zakład pracy stwierdza w zaświadczeniach wystawianych według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do zarządzenia. Stanowisko kierownika zespołu badawczego zajmowane przez powódkę było ujęte w załączniku nr 1 w dziale XIV pod pozycją 24 wskazanego zarządzenia. We-

dług Sądu pierwszej instancji powódka stosownie do reguł wynikających z art. 471 k.c. prawidłowo określiła szkodę jaką poniosła oraz jej wysokość. Pozwany pomimo tego, że wiedział, iż praca powódki jest pracą w warunkach szczególnych, nie wydał jej stosownego świadectwa w momencie rozwiązania stosunku pracy. Nienależycie wykonał więc obowiązek wynikający ze stosunku pracy. Jeżeli na podstawie art. 97 § 1 k.p. pracodawca w związku z rozwiązaniem stosunku pracy jest zobowiązany wydać pracownikowi niezwłocznie świadectwo pracy to analogicznie obowiązek ten dotyczy wszystkich dokumentów, do otrzymania których pracownik miał prawo. Szkoda, jaką poniosła powódka przez to, że nie otrzymała we właściwym czasie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, przez co nie mogła uzyskać zasiłku przedemerytalnego bezpośrednio po skorzystaniu z zasiłku dla bezrobotnych, pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z zachowaniem pozwanego, który nienależycie wykonał ciążący na nim obowiązek wydania we właściwym czasie tegoż świadectwa. Sąd pierwszej instancji uznał, że odpowiedzialność odszkodowawcza pracodawcy za szkodę spowodowaną niewydaniem w terminie lub też wydaniem niewłaściwego świadectwa pracy (art. 99 k.p.) dotyczy sytuacji, w której szkoda pracownika polega na utracie przez niego zarobków na skutek niemożności znalezienia z tego powodu nowej pracy. Za inne szkody, przy braku szczególnej podstawy prawnej, pracodawca ponosi odpowiedzialność na zasadach ogólnych (na gruncie rozpoznawanej sprawy jest to art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

W apelacji od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez jego błędne zastosowanie, w szczególności zaś art. 97 § 1 k.p., art. 99 k.p., art. 291 § 1 k.p. oraz art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. Ponadto pozwana zarzuciła sprzeczność ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenie przepisów procesowych mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2006 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 20 września 2005 r. i oddalił powództwo. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji. Za bezzasadne uznał także podnoszone w apelacji zarzuty naruszenia art. 97 § 1 k.p., art. 99 k.p., art. 291 § 1 k.p. oraz zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa procesowego. Pomimo bezzasadności tych zarzutów Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 471 k.c. w związku z art.

300 k.p., polegającym na jego niewłaściwym zastosowaniu. Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie lub też nienależyte wykonanie zobowiązania na podstawie art. 471 k.c. wymaga wykazania łącznie trzech przesłanek: szkody, zawinionego działania zobowiązanego oraz związku przyczynowego pomiędzy tym działaniem a szkodą. Powódka, pomimo tego że wykazała, iż działanie pozwanej Spółki w zakresie niepoświadczenia jej zatrudnienia w warunkach szkodliwych było sprzeczne z obowiązującym prawem, to jednak nie udowodniła poniesienia z tego tytułu szkody. Nie można bowiem uznać, że powódka wbrew swojej woli poniosła uszczerbek majątkowy w postaci nieuzyskania prawa do zasiłku przedemerytalnego w okresie od 30 marca 1999 r. do 24 maja 2001 r. na skutek niepoświadczenia jej przez pracodawcę okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych. Powódka w chwili rejestracji jako osoba bezrobotna nie wnosiła o przyznanie jej przez urząd pracy prawa do zasiłku przedemerytalnego, a nawet w ogóle nie ujawniła, że jest osobą, która spełniając warunki do uzyskania statusu bezrobotnego posiada okres uprawniający do zasiłku (25 lat) w tym co najmniej 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach. W postępowaniu ówczesnym przed Urzędem Pracy powódka powoływała się jedynie na to, że posiada ogólny staż pracy 27 lat 9 miesięcy i 14 dni, nie podnosząc w ogóle, że pracowała w warunkach szczególnych; nie wnosiła zatem o przyznanie zasiłku przedemerytalnego, przystając na status bezrobotnej z prawem do zasiłku dla bezrobotnych. Wniosek zaś o przyznanie zasiłku przedemerytalnego złożyła dopiero w dniu 24 maja 2001 r. i ostatecznie przyznano jej to świadczenie od następnego dnia po złożeniu tego wniosku (25 maja 2001 r.). Wobec wskazanych wyżej okoliczności nie można uznać, że powódka na skutek niewykonania lub też nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwaną Spółkę poniosła szkodę, która uzasadniałaby odpowiedzialność pozwanej na podstawie art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. O szkodzie w postaci utraty przez powódkę prawa do zasiłku przedemerytalnego można by ewentualnie mówić w sytuacji, gdyby powódka bezskutecznie ubiegała się o to świadczenie nie mogąc uzyskać od pracodawcy odpowiedniego poświadczenia okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Powódka zaś od momentu rejestracji jako osoba bezrobotna przez następne 2,5 roku nie wystąpiła o przyznanie jej zasiłku przedemerytalnego nie mając w ogóle świadomości, że świadczenie takie może jej przysługiwać. Przepis art. 37 I ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128 ze zm.), określający datę, od której przysługują między innymi zasiłki przedeme-

rytalne, był w okresie od września 1998 r. do stycznia 2001 r. kilkakrotnie nowelizowany i dopiero jego zmiana wprowadzona od 6 maja 2000 r. spowodowała wyrażenie w nim *expressis verbis* zasady przysługiwania świadczenia przedemerytalnego na wniosek osoby uprawnionej. Nie oznacza to, że przed wskazaną zmianą art. 371 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r., urząd pracy był zobowiązany do rozważenia z urzędu kwestii uprawnień osoby bezrobotnej do zasiłku przedemerytalnego w sytuacji, gdy osoba ta nie wskazywała nawet na okoliczności mogące stanowić przesłanki do przyznania jej takiego świadczenia. Od 5 września 1998 r. do 5 maja 2000 r. (przed wskazaną wyżej nowelizacją) art. 371 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. stanowił, że zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne przysługują od następnego dnia po dniu zarejestrowania się uprawnionej osoby w powiatowym urzędzie pracy albo od następnego dnia po dniu złożenia wniosku i dokumentów niezbędnych do ustalenia tych uprawnień, z zastrzeżeniem art. 27 ust. 1 pkt 3-5 i ust. 2. W sytuacji, gdy powódka w dniu rejestracji jako osoba bezrobotna nie ujawniła faktu pracy w szczególnych warunkach, a następnie do dnia 24 maja 2001 r. nie występowała z wnioskiem o przyznanie jej zasiłku przedemerytalnego, to nie można uznać, że poniosła szkodę w postaci utraty prawa do tego zasiłku w okresie od 30 marca 1999 r. do dnia 24 maja 2001 r. wskutek niewykonania lub też nienależytego wykonania zobowiązania do poświadczenia przez pozwaną okresów pracy w szczególnych warunkach. Dłużnik bowiem ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 471 k.c. dopiero wówczas, gdy wierzyciel udowodni, iż na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, poniósł szkodę, która pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem zobowiązania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 13.110,20 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 2001 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem drugiej instancji oraz za postępowanie ze skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna zawiera dwie podstawy. W ramach podstawy dotyczącej naruszenia przepisów prawa materialnego skarżąca zarzuciła: a) naruszenie art. 371 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.), po-

legające na jego błędnej wykładni i przyjęciu wbrew brzmieniu tego przepisu w dniu 22 września 1998 r. (w dacie złożenia przez powódkę dokumentów w urzędzie pracy), że we wskazanej dacie powódka musiała złożyć wyraźny wniosek o przyznanie jej zasiłku przedemerytalnego, chociaż przepis ten umożliwiał przyznanie tegoż zasiłku w oparciu o przedłożone przez stronę dokumenty. Według skarżącej, gdyby dysponowała ona świadectwem zatrudnienia w warunkach szczególnych w dacie 22 września 1998 r., to uzyskałaby świadczenie bez konieczności składania odrębnego wniosku o to świadczenie; b) naruszenie art. 11³ k.p., przez jego niezastosowanie i rozstrzygnięcie sprawy w sposób krzywdzący dla powódki, w sposób jawnie dyskryminujący ją w porównaniu z innymi pracownikami zwalnianymi przez pozwanego z przyczyn dotyczących pracodawcy.; c) naruszenie art. 471 k.c. w związku z art. 361 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędną interpretację i przyjęcie, że szkoda może być jedynie uszczerbkiem powstającym wbrew woli poszkodowanego.

W ramach podstawy dotyczącej naruszenia przepisów prawa procesowego skarżąca zarzuciła: - naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., polegające na rozpoznaniu sprawy przez Sąd Apelacyjny na korzyść pozwanego z przekroczeniem granic apelacji wyznaczonych zarzutami podniesionymi przez pełnomocnika pozwanego ; - naruszenie art. 230 k.p.c. w związku z art. 3 k.p.c., polegające na ustaleniu faktu nieistnienia szkody, chociaż istnienie tej szkody nie było w toku całego procesu kwestionowane przez stronę pozwaną.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia, o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Założeniem wstępnym, na którym opierają się zarzuty obu podstaw rozpatrywanej skargi, jest stwierdzenie przez skarżącą, że Sąd drugiej instancji dokonał zupełnie nowego - w porównaniu z wyrokiem pierwszej instancji, a nawet faktami przyznawanymi przez stronę pozwaną - ustalenia faktycznego, mianowicie że ustalił jakoby powódka nie poniosła żadnej szkody. Na stwierdzeniu takiego nowego ustalenia faktycznego opiera się rozbudowany wywód wskazujący na oczywistość naruszenia

przez Sąd Apelacyjny reguł procesowych (art. 230 i art. 3 k.p.c.), a w zakresie prawa materialnego - rażące naruszenie art. 471 k.c. w związku z art. 361 § 2 k.c.

Tymczasem to wstępne założenie, które przyjmuje skarżąca, na którym oparła zasadniczą argumentację skargi, nie jest uprawnione. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wyraźnie bowiem wynika, że Sąd Apelacyjny przyjął i potwierdził podstawę faktyczną wyroku Sądu Okręgowego, że niczego nie zmienił i nie dodawał do zespołu okoliczności faktycznych wyroku zaskarżonego apelacją pozwanego, traktując stan faktyczny sprawy jako niesporny. Wynika to także ze wskazania bezzasadności zarzutów apelacji pozwanego dotyczących ustaleń faktycznych oraz wyraźnego stwierdzenia, że wadliwość podstaw zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji dotyczy wyłącznie zastosowania przepisów prawa materialnego. W przedstawionej w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego analizie przesłanek odpowiedzialności pozwanego pracodawcy za szkodę poniesioną przez powódkę znajdują się wyraźne odniesienia do ustalonych, zresztą bezspornych między stronami faktów, w szczególności, że powódka poniosła określoną stratę majątkową polegającą na nieuzyskaniu zasiłku przedemerytalnego za okres od 30 marca 1999 r. do 24 maja 2001 r. Sąd Apelacyjny, inaczej niż twierdzi skarżąca, przyjął za podstawę swej oceny materialnoprawnej, że powódka poniosła uszczerbek majątkowy w postaci nieuzyskania prawa do zasiłku przedemerytalnego od dnia 30 marca 1999 r. do dnia 24 maja 2001 r., a dopiero w konsekwencji analizy prawnej - jak to przedstawiono w części sprawozdawczej niniejszego uzasadnienia - doszedł do przekonania, że ten uszczerbek majątkowy, ta szkoda powódki, nie jest skutkiem zawnionych zaniedbań pracodawcy, że „nie można uznać, iż poniosła szkodę w postaci utraty prawa do tego zasiłku w okresie od 30 marca 1999 r. do 24 maja 2001 r. wskutek niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania poświadczenia przez pozwaną Spółkę okresów pracy w szczególnych warunkach”. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie ma negowania faktu szkody powódki, faktu „poniesienia” przez nią tej szkody, a mowa jest o czym innym, że szkoda nie wynikła „wskutek” zaniedbań pracodawcy, że nie pozostaje ona w „adekwatnym związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem zobowiązania”.

Na tle podstaw zaskarżonego wyroku wynika zupełnie inne zagadnienie prawne od tego, które zostało przedstawione w skardze kasacyjnej. Skarżąca skoncentrowana na swym nieuprawnionym - jak to wyżej wyjaśniono - założeniu upatruje wadliwości wyroku w naruszeniu art. 471 w związku z art. 361 § 2 k.c., przez pomi-

nięcie definicji szkody jako poniesionego uszczerbku przez poszkodowanego. Tymczasem akurat te kwestie dotyczące zaniedbań pracodawcy i uszczerbku majątkowego powódki zostały ustalone w wyroku zgodnie ze stanowiskiem wynikającym z powództwa. Natomiast problemem rozstrzygającym o treści orzeczenia, a mimo to pominiętym w skardze kasacyjnej, jest kwestia relacji między zaniedbaniami pracodawcy a ustaloną szkodą. To w tym przedmiocie w zaskarżonym wyroku ustalono, że między zdarzeniami dotyczącymi pracodawcy (ustalonymi faktami zaniedbań dotyczących potwierdzenia zatrudnienia powódki w szczególnych warunkach) a uszczerbkiem majątkowym powódki (nieuzyskaniem zasiłku przedemerytalnego w określonym czasie) nie ma normalnego, adekwatnego związku przyczynowego. Rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku opiera się zatem na zastosowaniu do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego sprawy art. 361 § 1 Kodeksu cywilnego stanowiącego, że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Pominięcie powyższego zagadnienia w skardze kasacyjnej, która swymi podstawami nie objęła art. 361 § 1 k.c., powoduje, że Sąd Najwyższy nie może - stosownie do granic rozpoznania skargi kasacyjnej określonych w art. 398¹³ § 1 k.p.c. - poddać weryfikującej ocenie zawartych w wyroku przesłanek zastosowania art. 361 § 1 k.c. Należy jednakże zauważyć, że skarżąca także w tym zakresie zdaje się, że niewłaściwie zrozumiała podstawę prawną zaskarżonego wyroku, uważając, iż Sąd Apelacyjny mógł ocenić ustalone zachowanie się powódki w kategorii przyczynienia się do szkody (art. 362 k.c.), a nie kwestionować samo powstanie szkody. Tymczasem w analizie prawnej zawartej w zaskarżonym wyroku, rozważone zachowania się powódki, że nie podjęła procedury sprostowania świadectwa pracy, nie zwróciła się do pracodawcy o poświadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach i nie zwróciła się o zasiłek przedemerytalny do właściwego organu - zostały ocenione jako te, które spowodowały utratę zasiłku za określony okres. Z podstawy prawnej zaskarżonego wyroku wynika, że dlatego, iż powódka sama zaniedbała odpowiedniej staranności w ubieganiu się o zasiłek przedemerytalny nie zachodzi normalny (adekwatny) związek między jej szkodą a zaniedbaniami pracodawcy. Jest to, można powiedzieć, druga płaszczyzna analizy adekwatności przyczyn przedmiotowej szkody, wyjaśniająca dlaczego Sąd Apelacyjny uznał, że utrata przez powódkę zasiłku przedemerytalnego nie wynikła w ramach „normalnego” następstwa z tego, że

pracodawca zaniedbał potwierdzenia pracy w szczególnych warunkach w świadectwie pracy, albo w osobnym, określonym zaświadczeniu.

Z ustaloną w zaskarżonym wyroku oceną dotyczącą związku przyczynowego, o którym mowa w art. 361 § 1 k.c., nie koliduje także opisana w skardze kasacyjnej hipoteza dotycząca skutku jaki prawdopodobnie nastąpiłby gdyby pracodawca zrobił co należy w zakresie udokumentowania pracy powódki w warunkach szczególnych. Należy się zgodzić ze skarżącą, że w takiej hipotetycznie określonej sytuacji, z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że powódka dysponując od razu odpowiednimi dokumentami złożyłaby je we właściwym urzędzie pracy i w następstwie tego otrzymałaby przedmiotowy zasiłek przedemerytalny. Niezłożenie takich dokumentów stanowiło zatem przyczynę równoważną (*conditio sine qua non*) powstaniu szkody. Natomiast - o czym była mowa wyżej - zasadą oceny zaskarżonego wyroku w zakresie związku przyczynowego między zaniedbaniami pracodawcy a szkodą jest brak tu adekwatności, że pomimo tego zaniedbania, powódka mogła podjąć określone działania własne i że dopiero w normalnej relacji do zachowania powódki (a nie pracodawcy) - pozostaje powstała szkoda.

W świetle powyższych rozważań odnoszących się do niezaskarżonej w skardze kasacyjnej podstawy zakwestionowanego wyroku nie są zasadne także pozostałe zarzuty podstaw skargi. Według ustalonego stanu faktycznego sprawy powódka po ustaniu stosunku pracy wystąpiła do właściwego organu wyłącznie o zasiłek dla bezrobotnych, nie sygnalizując nawet - ani we wniosku, ani w złożonej dokumentacji - kwestii dotyczących zasiłku przedemerytalnego. Rozważając w tym kontekście treść - wskazanego w skardze kasacyjnej - art. 371 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnianiu i przeciwdziałaniu bezrobociu, Sąd Apelacyjny w niebudzącej zastrzeżeń ocenie wyjaśnił, że chociaż brzmienie przepisu dopiero na skutek zmiany obowiązującej od 6 maja 2000 r. zawiera wyraźne wskazanie na wniosek jako przesłankę prawa do zasiłku przedemerytalnego, to przecież także przed tą zmianą nie można było uzyskać zasiłku przedemerytalnego bez odpowiedniego wystąpienia o jego przyznanie. W każdym razie dla rozpatrywanego stanu faktycznego istotne było to, że również pod rządem omawianego przepisu, według jego brzmienia w czasie po ustaniu zatrudnienia powódki, świadczenia przedemerytalne przysługiwały dopiero od następnego dnia po dniu zarejestrowania się uprawnionej osoby w rejonowym urzędzie pracy albo od następnego dnia - po dniu złożenia wniosku i dokumentów niezbędnych do ustalenia tych uprawnień. Powyższa ocena zaskarżonego wyroku

nie budzi wątpliwości także ze względu na faktyczne konsekwencje niewystąpienia przez wnioskodawczynię (aż do 24 maja 2001 r.) z wnioskiem o przyznanie jej zasiłku przedemerytalnego ze względu na spełnienie przesłanki pracy w szczególnych warunkach. Okazało się bowiem, że pomimo przeprowadzenia odpowiednich postępowań, ostatecznie powódka uzyskała przedmiotowe świadczenie dopiero od następnego dnia po złożeniu wniosku, to jest od dnia 25 maja 2001 r.

Bezzasadny jest zarzut niezastosowania w sprawie art. 11³ k.p. (zakazującego dyskryminacji w zatrudnieniu) ze względu na to, że powódka niezwłocznie po zakończeniu stosunku pracy nie dostała od pracodawcy potwierdzenia zatrudnienia w szczególnych warunkach, inaczej niż to nastąpiło w stosunku do innych pracowników, którzy zostali zwolnieni z pracy około dwa lata później. Zarzut powyższy jest nieodpowiedni do przedmiotu sprawy i podstaw zaskarżonego wyroku, o których była wyżej mowa. To, że pracodawca nienależycie wykonał obowiązek potwierdzenia charakteru zatrudnienia powódki w odpowiednich dokumentach zostało przez Sąd Apelacyjny ustalone. Natomiast w sprawie chodziło o odszkodowanie i o odpowiedzialność za określoną szkodę w granicach normalnego związku przyczynowego. Żadne z tych okoliczności dotyczących przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej nie wystąpiły w stosunku do innych pracowników, których porównywania bezpodstawnie domaga się skarżąca.

Jeżeli chodzi o dotyczącą przepisów postępowania podstawę skargi kasacyjnej, to - wbrew zarzutowi dotyczącemu art. 378 § 1 k.p.c. - Sąd Apelacyjny rozpatrując apelację strony pozwanej nie naruszył granic apelacji przez to, że rozstrzygnął „na korzyść pozwanego” przez rozpatrzenie podniesionego w apelacji zarzutu w zakresie wadliwego zastosowania przepisu prawa materialnego - art. 471 k.c. Bezzasadność tego zarzutu skargi jest tym bardziej oczywista, że w uzasadnieniu podniesionego w apelacji zarzutu - jak to stwierdził Sąd Apelacyjny - „skarżący podkreślił, że nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że szkoda jaką powódka poniosła przez to, że nie otrzymała we właściwym czasie świadectwa pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, przez co nie mogła uzyskać zasiłku przedemerytalnego bezpośrednio po zaprzestaniu korzystania z zasiłku dla bezrobotnych, pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z zachowaniem pozwanego, który nienależycie wykonał ciążyący na nim obowiązek wydania we właściwym czasie tego świadectwa”.

Z powyższych względów, skoro żaden z zarzutów podstaw skargi kasacyjnej nie jest zasadny, Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.

=====